

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу **Добрянської Тетяни Іванівни**

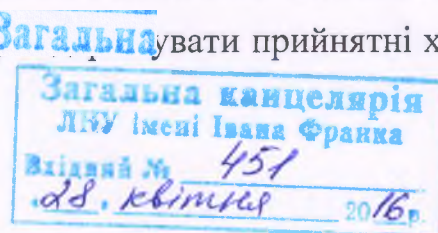
“Механізми забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України”, подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дослідження

Природні ресурси відіграють важливу роль для розвитку кожної держави світу. Протягом минулих століть їх наявність або нестача визначали основні риси розвитку держав світу, формували їх економічний профіль. З новим століттям місце і значення природних ресурсів певною мірою трансформувалося, враховуючи можливість їх альтернативного надходження та заміщення. Однак, поряд з цим, вони залишаються вагомим фактором розвитку економічної системи держави. Важливою складовою природних ресурсів є водні, які відіграють важливу роль у підтримці природних екосистем, формуванні сприятливих умов водозабезпеченості населення і суб'єктів економіки. На сучасному етапі розвитку водні ресурси використовуються не досить ефективно, що обумовлено впливом ряду чинників, одним з основних серед яких є не досить ефективні механізми їх використання.

У цьому контексті важливо зазначити, що пошук шляхів подальшого становлення водогосподарського комплексу доцільно поєднувати із засадами сталого розвитку, зважаючи на те, що використання останніх формує передумови до упровадження нових якісних підходів водокористування, його орієнтації на принципи екологічного використання ресурсу, його збереження для поточних та майбутніх потреб держави та її населення. А це, у свою чергу, зумовлює актуальність дослідження подібних питань.

Дисертаційна робота присвячена важливому завданню – дослідженню механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу. Запропоновані методичні і методологічні підходи до вивчення основних характеристик водних ресурсів у вимірах сталості, а також пріоритети системи управління та інструменти забезпечення дають змогу **Загальна**увати прийнятні харак-

теристики сталості водних ресурсів. Таким чином, тема поданої до розгляду дисертаційної роботи, метою якої є розробка теоретико-методологічних засад функціонування механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу, є актуальною. Важливим аргументом актуальності цієї роботи є також її велика значимість і своєчасність для практики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Вивчення дисертації, автореферату, наукових публікацій Добрянської Т.І. дозволяє дійти висновку про те, що одержані наукові результати є обґрунтованими і достовірними, що забезпечується застосованою методологією дослідження, проведенням критичним аналізом вітчизняних та зарубіжних джерел з досліджуваних питань, законодавчих актів, інших документів.

У дисертації достатньо повно обґрунтовано авторський підхід до визначення теоретичної та методологічної основи роботи у складі системного підходу наукового пізнання, засади пошукових і суспільних методів дослідження, які ґрунтуються на сучасних наукових принципах економічної теорії. Це дозволило автору визначити змістовні і функціональні характеристики проблеми, що досліджується.

Дисертаційна робота виконувалася Добрянською Т.І. у межах науково-дослідних тем Державної установи "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України", зокрема: "Управління природними ресурсами: просторові аспекти, функції та механізми" (номер державної реєстрації 0111U000325), де автором визначено принципи управління водогосподарськими комплексами у системі пріоритетів сталого розвитку, "Комплексна економічна оцінка природних ресурсів: критерії, механізми формування і використання" (номер державної реєстрації 0111U000327), в межах якої автором обґрунтовано методологічні засади реалізації економічної оцінки водних ресурсів з метою формування еколого-економічного ефекту, які суттєво поліпшать імплементацію засад сталого розвитку до водогосподарських систем, "Формування рентних відносин у водному господарстві України" (номер дер-

жавної реєстрації 0111U010577). У контексті реалізації теми автором було проведено аналіз і оцінку економічного механізму водокористування на рівні держави і регіонів. “Економічна оцінка природного багатства України” (номер державної реєстрації 0112U004966), у межах якої автором обґрунтовано засади вартісної економічної оцінки наявних запасів водних ресурсів та процесу їх використання. “Засади формування господарських систем на базі природно-ресурсних комплексів” (номер державної реєстрації 0113U005670). На основі авторських розробок досліджено концептуальні засади функціонування господарських систем на базі водно-ресурсних об’єктів у вимірах сталого розвитку.

Основні наукові положення і результати дослідження доповнювалися та пройшли апробацію на конференціях. Сукупність вищезазначених позицій визначає достовірність та вірогідність одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертації, наукових публікацій та автореферату дає підставу визначити основні наукові положення і висновки, що характеризуються науковою новизною й відображають особистий внесок автора в таку галузь науки, як економіка та управління національним господарством.

Найбільш вагомим науковим результатом дисертанта є системне розв’язання проблемних питань розкриття змістовних та функціональних характеристик механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України. Відповідно, наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у наступному: вперше розроблено концептуальні основи використання механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України, які, на відміну від існуючих, враховують функціональні координати сталості і засади розвитку водогосподарської сфери (с. 20-25, 48-52, 135-139).

Автором удосконалено методичні підходи до забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу, які, на відміну від існуючих, базуються на системних засадах використання функції менеджменту і передбачають врахування галузевих особливостей (С. 30, С. 107-114). Крім того, удосконалено системні засади вивчення ознак функціонування водогосподарських комплексів на

рівні держави та особливостей їх розвитку у контексті дії соціально-економічних процесів різного спрямування, що визначають контури та характеристики водно-господарських систем (С. 58-60, 69-72, 99-103). Розроблено методичні підходи відносно дослідження впливу кризових процесів на характеристики розвитку комплексу у контексті врахування наслідкових ознак реалізації економічних явищ, а також особливостей розвитку показників у вимірах стабільності і кризовості (С. 72-81).

Дістав подальший розвиток понятійно-категоріальний апарат у площині забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу, зокрема, запропоновано авторське визначення категорії сталого розвитку водогосподарського комплексу, який розуміється в якості стану його систем, за якого будуть гармонізовані і дотримані належні показники його функціонування, задоволені базові потреби для економічного, соціального і екологічного вимірів та забезпечена можливість їх майбутньої реалізації відносно ресурсів і послуг (С. 20).

Важливість результатів дослідження для науки і практики

До результатів, які мають найбільше практичне значення при впровадженні принципів сталого розвитку водно-ресурсної сфери, відносять пропозиції щодо використання механізмів забезпечення сталого розвитку регіонального водогосподарського комплексу; підходи до забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу, які, на відміну від існуючих, базуються на системних засадах використання функції менеджменту і передбачають врахування галузевих особливостей; принципи побудови управлінської системи забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу; підходи до використання інноваційних механізмів фінансового забезпечення моделі сталого розвитку регіональних комплексів. Також удосконалено процес дослідження факторів впливу на водні комплекси держави і регіонів. Важливою є і позиція автора щодо власного визначення категорії сталого розвитку.

Результати обробки та аналізу статистичних даних виступають основою для оцінки параметрів функціонування водогосподарських комплексів держави. Отримані висновки та рекомендації використовувалися при розробці стратегії

забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу (довідка Львівського обласного управління водних ресурсів Державного агентства водних ресурсів № 03/1830 від 09.09.2015 р.).

Основні положення наукового дослідження були використані при викладанні лекційних курсів «Економіка природокористування», «Кадастр природних ресурсів», «Муніципальні інформаційні системи» та при розробці навчально-методичних рекомендацій для проведення лабораторно-практичних занять з даних дисциплін (довідка Львівського національного аграрного університету № 01-28-06/4 від 06.05.2015 р.).

Повнота отриманих результатів дослідження

За результатами наукового дослідження опубліковано 14 наукових праць, з них 5,9 друк. арк. належать особисто автору, у тому числі 1 монографія, 4 статей у наукових фахових виданнях, 4 – в іноземних виданнях та міжнародних наукометричних базах, 5 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Оцінка змісту дисертації, її мови та завершеності у цілому

Дисертаційна робота написана діловою українською мовою з науковим стилем її викладу та використанням спеціалізованої термінології. Дисертаційна робота викладена на 160 стор. тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Текст ілюстрований 18 рисунками і містить 5 таблиць.

Дискусійні положення та критичні зауваження

Зазначаючи змістовність поданої до захисту дисертації, обґрунтованість її основних положень, висновків і рекомендацій, не можна водночас залишити без уваги і певні дискусійні положення.

1. У першому розділі зазначається про актуальність дослідження питань сталості водних ресурсів. Враховуючи це, особливо важливим видається визначення характеристик сталості та розшифровка її змісту. Автор, на С. 20 подає власне тлумачення безпеки водних ресурсів, яке включає до свого складу ряд

елементів. Разом з тим, не зазначається про наявні інші напрацювання щодо забезпечення сталого розвитку водних ресурсів, щоб дало змогу порівняти позицію автора і розробками інших дослідників.

2. У розділі II дається характеристика основних показників водних ресурсів для держави, регіонів, окремих галузей у площині сталості. Хоча дослідження і визначається комплексним підходом, досить складно поєднати основні висновки, що подані у кінці кожного параграфу, із загальним контекстом роботи. Охоплений широкий діапазон даних (причому процесів як внутрішнього, так і зовнішнього походження), які відволікають увагу від мети дослідження.

3. Параграф 3.1 визначає основні підходи до побудови системи управління регіональним ВГК у вимірах сталості. На С. 112 подається відповідна система, яка частково орієнтується на існуючий менеджмент. Однак пропонуються і досить нові складові, які буде досить важко адаптувати до існуючих реалій. Необхідно більш конкретніше визначити шляхи використання цих пропозицій.

4. Під час дослідження можливостей державно-приватного партнерства (параграф 3.2) автором наводяться приклади таких проектів (Бердянськ, Одеса). Вони є досить поверхневі. Доцільніше брати до уваги один проект і подавати його детальну характеристику з виділенням можливих сильних і слабких сторін.

5. Висновки до розділів дисертації необхідно подавати більш стисліше і лаконічно, що забезпечило б чіткіше розуміння отриманої наукової новизни. Крім того, загальні висновки до дисертаційної роботи повинні відображати тільки найважливіші наукові здобутки роботи і не охоплювати другорядних речей.

Визначені дискусійні положення суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Добрянської Т.І. "Механізми забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України" є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, відзначається науковою

новизною і практичною значимістю, викладена з логічною послідовністю, діловою мовою з кваліфікованою інтерпретацією основних положень, які впливають з власних досліджень автора та широкого узагальнення наукових публікацій.

Зазначене дає підставу стверджувати, що дисертація за своїм змістом, науково-прикладною сутністю та оформленням відповідає вимогам 11, 12 і 14 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, а її автор, Добрянська Тетяна Іванівна, заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,
проректор з наукової роботи
та міжнародних зв'язків
Національного університету
водного господарства та
природокористування (м. Рівне),
доктор економічних наук, професор

Н.Б. Савіна

Підпис Савіної Н.Б. засвідчую:

Нахальник ВК

Маміт ет. Маміт

*Діагн. надійшло
до спеціалізованої вченої
ради № 35.051.01 28.04.2016р
[Signature]*